

به نام خدای مهربان

فنون ادبی یازدهم

آموزش و پرورش عشایری لرستان

سجاد فرخ نژاد

پایه‌های آوایی

- منظور از پایه‌های آوایی، همان ارکان عروضی است؛
- مانند: مفاعیلن، فاعلاتن، مستفعّلن، فعولن، فاعلن، فعلاتن، مفتعلن، مفاعلن، مفعولن، فعلن، فاعلات، مفاعیل، مستفعل، فعلات، مفعول، فعل، فع لن، فع و...

سجاد فرخ نژاد

adabyat_pars

هدف این درس، آموزش تقطیع به ارکان است؛

انواع هجا در زبان فارسی

سجاد فرخ نژاد

نوع هجا	روش ساخت	مثال
هجای کوتاه (U)	صامت + مصوت کوتاه	نَ
هجای بلند (-)	۱- صامت + مصوت کوتاه + صامت ۲- صامت + مصوت بلند	۱- مَن ۲- ما
هجای کشیده (U -)	۱- صامت + مصوت کوتاه + صامت + صامت ۲- صامت + مصوت بلند + صامت	۱- مَند ۲- مار

تقطیع هجایی

سجاد فرخ نژاد

تقطیع هجایی

«تقطیع» یعنی قطعه قطعه کردن شعر به هجاها و ارکان عروضی. منظور از تقطیع هجایی، مشخص کردن هجاهای شعر (کوتاه، بلند و کشیده) است. برای این کار، ابتدا باید هجاهای شعر را به دقت جدا، و مرز هر هجا را با خط عمودی کوتاهی مشخص کرد. به تعداد مصوت‌ها هجا وجود دارد. هجای کشیده، به یک هجای بلند و یک هجای کوتاه تقسیم می‌شود.

منبع: کتاب درسی علوم و فنون ادبی

پایه‌های آوایی ۱، ۲ و ۳ هجایی

سه هجایی	دو هجایی	یک هجایی
فعولن ← - - u	فَعَل ← - u	فَع ← -
فاعِلن ← - u -	فَع لُن ← - -	
فَعِلُن ← - u u		
مفعولُ ← u - -	فرخ نژاد	سجاد
مفعولن ← - - -	لرستان	و پرورش
	عشایری	آموزش

adabyat_pars

سجاد فرخ نژاد

پایه‌های آوایی ۴ هجایی

چهار هجایی	چهار هجایی
فاعلاتن ← - - u -	فعلاتٌ ← u - u u
فعلاتن ← - - u u	فاعلاتٌ ← u - u -
مفتعلن ← - u u -	مفاعیلٌ ← u - -u
مفاعیلن ← - - - u	مفاعِلٌ ← u u - u
مفاعِلن ← - u - u	مستفعلٌ ← u u - -
مستفعلن ← - u - -	

سجاد فرخ نژاد

سجاد فرخ نژاد

تکلیف شماره ۱

همزمانی	***	فاعلاتن
هماهنگی	***	مفاعیلن
کمابیش	***	فعولن
پیچیده	***	مفعول
مطابقت	***	مفاعلن
گفتم خوشا	***	مستفعلن
آمده‌ام	***	مفتعلن
شکیبایی	***	مفاعیلن

• برای هر یک از پایه‌های آوایی (ارکان عروضی) نمونه‌هایی هموزن، تمرین، تکرار و ارسال شوند؛

سجاد فرخ نژاد

تمرین

مرنجان (فعولن) دلم را (فعولن) که این مُر (فعولن) غِ وحشی (فعولن)

به نازی (فعولن) که لیلی (فعولن) به محمل (فعولن) نشیند (فعولن)

فعولن = - - u -

سجاد فرخ نژاد

تمرین

خَس تِ یِ تِ | غِ فِ رِ قَم | سَخ تِ مُش تَا | قَم بِ غَا ی تِ
اِی صِ بَا آ | خَرِ چِ گَر دَد | گَر کُ نِ یِ ک | دَم عِ نَا ی تِ؟

- - U -

فاعلاتن

سجاد فرخ نژاد

تمرین

من مان دِ ام (مستفعلن) مه جو رَ زو (مستفعلن) در مان دِ هُ (مستفعلن) رن جو رَ زو (مستفعلن)

گو یی کِ نی (مستفعلن) شی دو رَ زو (مستفعلن) در اس تُ خا (مستفعلن) نم می رود (مستفعلن)

- u - -

مستفعلن

adabyat_pars

سجاد فرخ نژاد

تمرین

ز کویِ یا ارمی آید ان سی م با ادِ نو روزی

آزین با در ام دد خاهی اچ راغِ دل اب رف روزی

- - - u

مفاعیلن

سجاد فرخ نژاد

تمرین

یار مَ را | غار مَ را | عشِ قِ جِ گر | خار مَ را

یار تُ یی | غار تُ ویی | خاجِ نِ گه | دار مَ را

- u u -

مفتعلن

سجاد فرخ نژاد

تکلیف شماره ۲

- برای هر یک از ارکان مقابل یک بیت شعر بیابید و آن را برای من ارسال نمایید.

..... *** فاعلاتن،
..... *** مفاعیلن
..... *** فعولن
..... *** مفاعلن
..... *** مستفعلن
..... *** مفتعلن

اَلَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ

از رحمت خدا ناامید نشوید

زمر ۵۳

www.ayegraphy.blog.ir
instagram/ayegraphy

سجاد فرخ نژاد

آموزش و پرورش عشایری لرستان